

تجربه زندگی زیر سایه تحریرالشام

رجا عبدالرحی، خبرنگار نیویورک تایمز، پیش از سقوط دولت بشار اسد، تجربه زندگی در شهر ادلب زیر سایه سلطه گروه تحریرالشام را داشته و در گزارشی تجربه‌های خود را به تصویر کشیده‌است:

■ **تفکیک جنسیتی در کافه‌ها:** کافه شبایبک یک کافه مشرف به میدان برج ساعت در مرکز شهر ادلب است که خبرنگار نیویورک تایمز در آن تفکیک جنسیتی را تجربه کرده و می‌گوید: بخشی از کافه برای مردان در نظر گرفته شده بود و تقریبا خالی بود، ولی بخش مربوط به زنان و خانواده‌ها تقریبا شلوغ‌تر بود.

■ **عدم بخش موسیقی:** در این گزارش گفته شده که در ادلب هیچ موسیقی‌ای شنیده نشد و حتی در کافه‌ها هیچ موسیقی‌ای پخش نشد و فقط صدای خش خش دستگاه اسپرسوساز و فنجان‌ها و قل قل قلیان شنیده می‌شد؛ چون مقامات تحریرالشام از مسئولان کافه برای عدم بخش موسیقی تعهد گرفته بودند.

■ **شک‌کنجه مخالفان:** به گفته ساکنان ادلب و گروه‌های حقوق بشر، تحریرالشام با اقتدار گریای تمام بر ادلب حکومت و برخی از منتقدان را زندانی و شکنجه کرده‌است.

■ **پلیس اخلاق:** گزارش نیویورک تایمز همچنین افزوده است که اوایل سال ۲۰۱۷که تحریرالشام بر ادلب مسلط شده بود، پلیس اخلاقی را در خیابان‌ها و ساختمان‌های دولتی مستقر کرده بود؛ اگرچه این کار به تدریج کم‌رنگ شد.

■ **کنترول های برق تر کیه:** در ادلب برق از تر کیه وارد می شد و بر اساس گزارش ها، ساکنان ادلب با نصب کنترول‌های سبز رنگ، هزینه برق را با واسطه تحریر الشام به تر کیه پرداخت می کردند.

■ **سرو کوب اعتراضات:** در ادلب چندین بار اعتراضاتی علیه تحریر الشام در شکایت به زندانی و شکنجه شدن منتقدان و تحمیل مالیات‌های سنگین برپا شده که همه‌شان به شدیدترین شکل ممکن سرو کوب شده است.

■ **پوشاندن صورت:** گزارش ها همچنین حاکی از آن است که تحریر الشام در ابتدای سلطه در ادلب، پوشاندن صورت توسط زنان را اجباری کرده بود. مونا آرمانازی، مدیر ۶۳ساله یک مدرسه خصوصی در شهر ادلب سختگیری پوشاندن صورت زنان به دستور تحریرالشام را تأیید کرده است.

■ **ممنوعیت خالکوبی:** نهنها پوشش زنان، بلکه پلیس اخلاقی در ادلب، مردان دارای خالکوبی را نیز با زداشت می کرد و مورد بازجویی قرار می داد.

جنگ سوریه طولانی‌تر از مجموع ۲ جنگ جهانی

از نظر مقایسه زمانی بهتر است بدانیم که درگیری و جنگ داخلی در سوریه طولانی‌تر از ۲جنگ جهانی بوده است. درگیری سوریه ۱۲سال به طول انجامید که این زمان بیشتر از مجموع ۲جنگ جهانی اول و دوم است. این زمان طولانی درگیری در سوریه به این مناسبت که هیچ کودک سوری زیر ۱۲سال‌نی نماند زمان صلح و آرامش را در سوریه به یاد آورد؛ چون از زمانی که به‌دنیا آمده تا به امروز کشورش همواره درگیر تنش‌های داخلی و مبارزه با گروه‌های تروریستی بوده است و هم‌اکنون نیز چشم‌انداز آینده سوریه چندان مشخص نیست.

آمارهای متنوعی از نتیجه ۱۲سال جنگ داخلی و تحرکات گروه‌های تروریستی در سوریه علیه دولت مرکزی وجود دارد. در واقع تحرات گروه‌های تروریستی در سوریه آسیب زیادی به سسوریه وارد کرد و این آسیب‌ها منجر به مهاجرت جمعیت زیادی از شهروندان سوری در داخل یا به خارج از سوریه شد.

تأمین مالی از اخاذی

گروه تحریرالشام در گذشته برای تأمین منابع مالی خود از روش‌های متنوع و سستی استفاده کرده است. این روش‌ها یک شیوه معمول نبوده و شامل این اقدامات بوده است:اخاذی، آدم‌ربایی و قاچاق نفت. بر اساس تحقیقات مؤسسه خاورمیانه شورشیان تحریرالشام در سال ۲۰۲۱حداقل ۹۴میلیون دلار از معاملات مبادله زندانیان با دولت سوریه، لبنان و ایتالیا به‌دست آوردند. بری مارستون، کارشناس بی‌بی‌سی گفته است: «شورشییان حاکم در سوریه در سال ۲۰۱۱یک گروه جهادی بودند که از طریق قاچاق نفت و اخاذی از مردم محلی خود را تأمین مالی می کردند.»

تسلیمات شورشیان از کجایم آید؟

در مورد تسلیمات در دسترس گروه‌های شورشی در سوریه، از زیبایی‌ها حاکی از این است که هیأت تحریرالشام زرادخانه بزرگی از تسلیمات را در اختیار دارد. رسانه ان.پی.ار آمریکا در گزارشی منابع این تسلیمات را دسته‌بندی کرده است:

■ **تسلیمات مصادره شده:** بخشی از تسلیمات در دسترس شورشیان سوری شامل مهماتی است که در میدان نبرد از نیروهای ارتش سسوریه یا در نبرد با سایر گروه‌های شبه‌نظامی به‌دست آورده‌اند. تحلیلگران بر این باورند که تحریرالشام همچنین سلاح‌های سایر گروه‌های شبه‌نظامی را در گذرگاه‌های مرزی تر کیه مصادره کرده است.
■ **تسلیمات ساختگی:** کارشناسان می‌گویند برخی از تسلیمات در دست شورشیان شامل مواردی است که بر اساس نمونه‌های اولیه و بر اساس مهندسی معکوس با چاپگرهای ۳بعدی توسط شورشیان ساخته می‌شود.

■ **تسلیمات اهدایی:**بخش بزرگی از تسلیمات در دست شورشیان سوری نیز از طریق واسطه‌ها و افراد با‌نهادهایی در خارج از سوریه خریداری و به داخل سوریه قاچاق شده است. این تسلیمات اهدایی ممکن است از طرف برخی نهادهای امنیتی کشورهای مخالف دولت سوریه نیز تهیه شده باشد.

۱۲ سال جنگ داخلی با سوریه چه کرد؟

تأمین مالی از طریق مالیات

یکی دیگر از راه‌های تأمین مالی شورشیان سوری اخذ مالیات بوده‌است. شورشیان حاکم امروز بر دمشق، در سال‌های گذشته در ادلب واقع در شمال شرق سوریه حاکم بودند و در همان مناطق از مردم مالیات می‌گرفتند.
■ **مالیات‌گیری از مشاغل:** شورشیان مسلح سوری در دوره حضور در ادلب با جمعیت حدود ۵میلیون نفر، دولت تحت کنترل خود را تأسیس کردند و از ساکنان انگشت‌نگاری می‌کردند. آنها کارت شناسایی برای شهروندان صادر می‌کردند و مالیات می‌گرفتند. این مالیات‌ها شامل مالیات ثابت ۵٫۵درصدی برای مؤسسات خیریه و همچنین مالیات استفاده از جاده و مالیات‌های مختلف بر در آمد افراد و مشاغل کوچک بوده است. شورشیان از درآمدهای مالیاتی خود در ادلب برای پرداخت حقوق نیروهای نظامی و ساخت پهپاد و پس انداز استفاده می‌کردند. آرون زلین، کارشناس سیاست جهادی در مؤسسه واشنگتن برای خاور نزدیک می‌گوید: «محصولات کشاورزان هم شامل مالیات بوده است؛ از جمله ۵درصد مالیات زیتون و در برخی موارد، کشاورزان زیتون تا ۱۰درصد مالیات پرداخت می‌کردند.»

■ **مالیات از آوارگان سوری:** اسناد منتشر شده همچنین حاکی از آن است که گروه تحریرالشام در زمان کنترل ادلب، از مهاجران و آوارگان سوری که روی زمین‌ها چادر زده بودند، مالیات اخذ کرده‌اند. این مالیات به‌عنوان اجاره سالانه چادرهای روی زمین اخذ شده است.

■ **کمک‌های سازمان ملل:** برخی از نیازهای ساکنان ادلب در دوره حاکمیت تحریرالشام با کمک‌های سازمان ملل و سازمان‌های غیردولتی برآورده شده است. زلین از مؤسسه واشنگتن خاطر نشان می‌کند که تحریرالشام با کمک‌های سازمان ملل سود زیادی می‌برد؛ چون کمک‌های سازمان ملل به آوارگان داخلی سوریه در ادلب باعث می‌شد که تحریر الشام برای تأمین هزینه‌های آوارگان چالش نداشته باشد.

■ **درآمدهای گمرکی:** تحریر الشام همچنین زمانی که کنترل ادلب را در دست داشتند، در گذرگاه‌های مرزی با تر کیه ایست بازرسی مستقر و عوارض دریافت می‌کردند. این عوارض تحت عنوان هزینه‌های گمرکی از ورود و خروج کالا و اجناس بین روسیه و تر کیه اخذ شده‌است. کارشناسان می‌گویند که هزینه‌های گمرکی در مسرز تر کیه از ۳ تا ۷دلار برای هر تن کالا متغیر بوده است. در گذرگاه باب‌الحوکه که دروازه اصلی ورود به شمال سوریه‌از مسیر تر کیه است، تحریرالشام تا ۱۵میلیون دلار در ماه جمع‌آوری می‌کرد.

کرد؛ چون این کشور خلیج فارس با شورشیان سوری در ارتباط است. از آن زمان گزارش‌های متعددی وجود دارد که قطر را در کنار تر کیه از مهم‌ترین بازیگران خارجی حامی شورشیان مسلح می‌دانند.

آمریکا

پیش از تسلط هیأت تحریر الشام در دمشق، آمریکا یکی سر و صدا تعداد نیروهای خود را در داخل سوریه بیش از دوبرابر کرد. روز پنجشنبه گذشته نیز سرلشکر پت رایدر، سخنگوی پنتاگون گفت که حدود ۴۰۰۰سرباز آمریکا بی در سوریه حضور دارند. چند روز پیش هم تیمی از دیپلمات‌های ارشد آمریکایی برای دیدار با شورشیان سوری به دمشق رفتند و این نخستین گفت‌وگوی چهره به چهره دولت امریکا با مقامات تحریر الشام بود که پیش‌تر در سال ۲۰۱۸در قهرت سوریه‌های تروریستی آمریکا قرار گرفته بود. جیمز فری، سفیر سابق آمریکا در عراق و تر کیه هم پیش‌تر در یک مصاحبه تلویزیونی در سال ۲۰۲۱گفته بود که سال‌ها پیش، از تباطات غیرمستقیم را با تحریرالشام برقرار کرده بود. احمد الشرع، رهبر گروه تروریستی هیأت تحریرالشام که قبلا با نام ابومحمد الجولانی شناخته می‌شد، در گذشته از طریق واسطه‌ها با مقامات آمریکایی تماس داشته است. این تماس و ارتباط را رسانه آمریکایی ان.پی.آر هم تأیید کرده است. آنتونی بلینکن، وز بر امور خارجه آمریکا هم یس از تماس با وزرای امور خارجه گروه تماس عرب درباره سوریه در شهر عقبه در جنوب اردن تأکید کرد که واشنگتن با گروه شورشی سوری و هیأت تحریرالشام تماس برقرار کرده است.

قطر

قطر در سال ۲۰۱۴به مذاکره برای آزادی پیتتر تئو کورتیس، روزنامه‌نگار آمریکایی کمک

سقوط غیرمنتظره دمشق این سؤال را برای بسیاری مطرح کرده است

که شورشیان مسلح هزینه‌های خود را چگونه تأمین می‌کنند؟

پول و سلاح شورشیان سوری از کجایم آید؟

■ **گروه‌های مسلحی که طی هفته گذشته کنترل اکثر مناطق سوریه را به‌دست گرفته‌اند، بودجه یا فهرست منابع مالی خود را هنوز منتشر نکرده‌اند و از این نظر منابع مالی این گروه‌ها در حاله‌ای از ابهام است.** کارشناسانی که چگونگی فعالیت هیأت تحریرالشام با HTS را دنبال می‌کنند، معتقدند که این گروه برای تأمین مالی خود منابع متعددی در دست دارد.

حامیان خارجی

گروه تحریرالشام همچنین به کمک‌های خارجی قابل توجهی متکی است:

تر کیه

از همان ابتدای شروع درگیری‌ها در سوریه، بسیاری تر کیه را به حمایت از شورشیان مسلح در سوریه متهم می‌کردند:

■ **چراغ سبز تر کیه به شورشیان در سال ۲۰۲۳:** یک سال پیش در اکتبر ۲۰۲۳هم تحریرالشام قلمروی خود را به سمت شرق ادلب و به شهر عفرین سوریه و روستاهای اطراف آن که توسط گروه‌های مورد حمایت تر کیه کنترل می‌شد، گسترش داد، اما گروه‌های مورد حمایت تر کیه و تحریرالشام با هم درگیر نشدند. چارلز لیستر، مدیر برنامه سوریه در مؤسسه خاورمیانه، معتقد است که گسترش قلمروی تحریرالشام در سال ۲۰۲۳و یک سال قبل از سقوط دمشق نشان می‌دهد که از همان زمان تر کیه وارد تعامل با تحریرالشام شده بود.

■ **پهپادهای تر کیه‌ای در دست شورشیان:** تر کیه یکی از تولیدکنندگان بزرگ هواپیماهای بدون سرنشین در جهان است و هیأت تحریرالشام تعداد زیادی از پهپادهای تر کیه‌ای را در اختیار دارد. وجود همین پهپادها نشانه دیگری از حمایت تر کیه از شورشیان مسلح تحریرالشام است.

■ **فواز جورجی، استاد سیاست خاورمیانه در دانشکده اقتصاد لندن:** «تر دیدی ندارم که تر کیه یا برای تحریرالشام پهپاد می‌فرستد یا استفاده از پهپادها را به آنها آموزش می‌دهد.»

■ **آرون زلین، کارشناس سیاست جهادی در مؤسسه واشنگتن برای خاور نزدیک:** «بحث‌های زیادی در مورد کمک آژانس اطلاعاتی تر کیه (MIT)، به شورشیان سوری

گزارش

ظهور داعشی در غیاب اسد

فضای کنونی سوریه طوری طراحی شده است که داعش در این هرج و مرج می‌تواند برای احیای مجدد خود به‌برداری کند.

■ **نهاد آمریکایی سوفان:** داعش به‌طور قطع از غیبت دولت اسد سود خواهد برد و آزادی عمل بیشتری خواهد داشت. با رفتن اسد، داعش با تمرکز بر نارضایتی‌های موجود در سوریه برای جذب نیروی بیشتر تلاش می‌کند.

■ **افزایش آبرابری حملات داعش:** با نگاهی به داده‌های بی‌بی‌سی، حملات داعش در سوریه نسبت به سال گذشته ۳برابر شده و این حملات در سال ۲۰۲۴ حدود ۷۰۰مورد گزارش شده‌است.

■ **اهداف داعش:** براساس گزارش‌ها، مهم‌ترین اهداف داعش در سوریه در حال حاضر شامل زندان‌ها و اردوگاه‌ها در شمال‌شرقی سوریه و در مناطق تحت کنترل نیروهای کرد دمکراتیک سوریه (SDF) است. داعش از اختلاف و درگیری میان تر کیه و نیروهای کردسوری نیز نهایت استفاده را خواهد برد و با تضعیف نیروهای کرد سوری، فضای بیشتری برای فعالیت پیدا خواهد کرد.

■ **بمب ساعتی:** در حال حاضر ۲۲هزار عضو خانواده اعضای داعش اعم از زنان و کودکان در اردوگاه‌هایی از جمله اردوگاه الحول و السروج در مناطق تحت کنترل کردهای سوریه مستقر هستند. این ۴۲هزار نفر در این اردوگاه‌ها مانند یک بمب ساعتی هستند و اگر اوضاع را برای خود مساعد ببینند دست به شورش خواهند زد تا به اعضای زندانی داعش ملحق شوند.

■ **احتمال ائتلاف داعش و برخی اعضای تحریرالشام:** تلاش دارد تا از خود چهره معدنی نشان دهد، اما اعضای تندرو در میان تحریرالشام کم نیستند. گروهی از تندروها از چچین، بالکان و آسیای مرکزی هنوز در صفوف تحریرالشام فعال و نسبت به رویکرد معتدل تحریرالشام ناراضی هستند. این امکان وجود دارد که تندروهای تحریرالشام با جدایی از این گروه با داعش متحد شوند.

■ **احتمال گسترش داعش:** اگر داعش بتواند فضایی در سوریه ایجاد کند تا بدون مزاحمت تبلیغات خود را گسترش دهد، جمع‌آوری کمک‌های مالی از خارج در اروپا و غرب برای این گروه گسترش می‌یابد و داعش به آسانی می‌تواند بار دیگر فعالیت خود را در منطقه گسترش دهد.